

Insulae Divi Martini et Vliarus, vulgo l'isle de Re? et Oleron.

<https://hdl.handle.net/1874/370099>

563

22^{cb}

*Vrucht-
baerheydt.*

ende ses Parochien, een Minnebroeders, een rijk Benedictinens klooster. Hier is overvloedt van wijn, koren, en sout, dat naer Nederlandt en andere plaetsen gevoert wordt. Het heeft oock vele dorpen, onder welke de voornaemste sijn S. Andries, S. Vrgent, S. Pieter, S. Ioris, S. Denys.

Nademael veel gevaren wordt, soo op dese Eylanden, als andere steden aen het vaste landt hier ontrent, heeft ons goed gedacht iets van de gelegentheydt ter zee hier by te voegen.

*Gelegent-
heydt tus-
schen S.
Martin en
het vaste
landt.*

Die tusschen Poictou en 't Eylandt S. Martin begeert te varen, moet de slag van de wal houden, en laten twee derdendeelen waters van S. Martens Eylandt, en een derdendeel nae 't vaste landt. Want by 't Eyland van S. Martin langs, is het oneffen en banckigh: en van het vaste landt leggen oock sommige bancken af, doch men kanse looden. Gaet, als gefeydt is, innewaert aen, tot dat de Kerck van S. Martin zuydzuydwest van u is, dan sult ghy sijn voorby de banck die noorden van S. Martin afleydt, en een stuck beweften S. Martin van de wal af streckt, dat is een harde schorre steenbanck, die haestigh opdrooght. Hier is 't met laegh water een vadem diep; met hoogh water, vier. Voor S. Martin mooghy 't setten op vier, vijf, ofte ses vadem.

*Voor S.
Martin.*

Om voor S. Martin te setten, soo set alsoo, dat ghy open tot in de haven in kondt sien, en dat de hoeck van het klooster en den bos een paer windtboomen lengde van malkander staen, daer is 't met springstroom en laegh water vierdehalf vadem diep, maer met hoogh water sevendehalf.

Wilt ghy met een diepgaend schip over de banck, die van het klooster af streckt, verbeydt soo lang tot dat het halfvloedt is, want met laegh water en blijft daer niet meer op als drie vadem, oft een elle meer.

Wilt ghy voor 't klooster onder de banck setten, soo loopt op ses oft seven vadem, en settet daer.

*Na Brand-
eylandt.*

Wilt ghy onder S. Martin niet setten, maer voort nae het Brandt-eylandt, soo brengt het toornken van Luffon over het huysken dat op 't Eylandeken Vreck staet, en houdt dat soo staende, soo en mooghy aen de Laverdin niet misdoen.

Laverdin.

De Laverdin is een rye klippen, te samen een

musquet-schoot lang, een vierendeel mijs van de oosthoeck van S. Martens Eylandt, en komt op een sprinck, met laegh water, boven: tusschen die en het Eylandt S. Martin maghmen deurseylen, daer is diepte genoegh.

Komende by 't oost eynde van S. Martens Eylandt, en willende nae Rochel, oft onder den bos setten, soo moetmen den grooten tooren van Rochel, een schips-lengde buyten den bos brengen, dan maghmen aen den Laverdin niet misdoen.

Porthus is een wijdt en breedt gat, streckende tusschen S. Martens Eylandt ende Oleron deur, leydt van Heys verscheyden zuydoost ten oosten ontrent elf mijlen. Wilt ghy Porthus inseylen, soo loopt tusschen beyde landen, oostzuydoost in, maer S. Martens Eylandt vry wat naeder, om de krage van Oleron te schouwen, dat is een vuyl steenrif aen 't noord-eynde van Oleron, komt dat by nacht niet nader als op twaelf ofte derthien vadem.

Porthus.

Om op de riviere van Charante te seylen, looptmen bezuyden Brandt-eylandt om, men magh oock wel benoorden, en by de toorn van de Four in. Met laegh water valt dese riviere droogh, wel drie mijlen in 't landt.

Charante.

Om na Brouage te seylen, gaetmen eerst zuydzuydoost aen, daerna zuydoost, en te met zuydoost ten oosten in. Te Brouage plagh voor hondert jaer niet een huys te staen, daer het nu een fraeye stercke stadt is. Langs het Eyland Oleron leyt een drooghte, die met laegh water boven komt. De Neerlanders noemenle den Banjaert, en streckt tot binnen Brandt-eylandt, en de steert verre om den noordt.

Brouage.

Aen 't zuydeynde van Oleron, tusschen Oleron en 't landt daer bezuyden, is noch een gat daermen in en uyt magh seylen, geheeten de Mammefondt, diep genoegh voor groote schepen, streckt van uytter zee oost ten noorden in, daer binnen komende loopter een rivier zuydoost op nae Sales toe, daer men soudt later: daer voorby, aen den anderen hoeck van de Mammefondt, leydt een plate daermen benoorden om loopt.

Mammefondt.

Breeder bescheyd van dese gelegentheydt siet in onse Zeespiegel.

S. MARTIN EN OLERON.

*Gelegent-
heydt.**S. Martin
ofte Isle de
Ré.**Vrucht-
baerheydt.*

Aintonge is een landschap in Guienne: tegen over het selve liggende in het west twee groote eylanden, Isle de Ré oft S. Martin, en Oleron. Isle de Ré leydt een mijle van het vaste landt, en twee van Rochelle, is vijf mijlen lang, en anderhalf breed daer 't wijdtste is, op andere plaetsen veel enger. Hier waft wijn genoegh, en al het gene tot des menschen leven noodigh is. In 't noorden is een haven, ende goede ree voor de schepen. In 't zuyden wordt het met de ongestuyme zee bespoelt, en is niet bequaem om te landen, nochtans vol volck en dorpen, om den koophandel, ende is onder het gebiedt van Rochelle begrepen. Dit eylandt hoort S. Michiels klooster toe, welck daerom 't klooster van Ré genoemt wordt. Het stedeken S. Martin, welck 't principaelste en meest bewoont is, heeft het gantsche eylandt den naem gegeven. Hier sijn oock de dorpen S. Maria, Heers, de Abdeye, la Flotte, en la Couarde.

*Engelsche
nocht.*

Dit Eylandt is voor weynigh jaren vermaerder geworden door de stercke Engelsche scheepsvlote en krijgstocht. Want als de stadt Rochelle belegert was van Lodewijck de XIII, Koning van Vranckrijk, heeft de Koning van Engelandt de selve willen beschermen en ontfetten, ende te dien eynde derwaerts gesonden een groote scheepsvlote onder het beleydt van de Hertogh van Buckingham, vergeselschap met Soubise, die in 't Eylandt komende de Françoysen tot in 't dorpl Flotte gedreven heeft. Daerna, sijne victorie vervolgende, heeft hy oock vermeerstert het open stedeken S. Martin, daer weynigh te voren de kloecke Gouverneur M. Thorax uytgetrocken was, naer het slot, met vijf en twintigh hondert soldaten. Buckingham heeft het stedeken met wallen doen verstercken, soo dat niemandt sonder sijn consent daer uyt mocht gaen. Het slot daer M. Thorax op was, heeft hy mede belegert, en rondtom met schanssen beset, nae de hedensdaeghsche maniere. Ende, om dat hy dit slot niet met geweld, maer met honger wilde winnen, heeft hy tachtentigh Fransche vrouwen met haer kinderen gedwongen aen het fort te gaen, om dat de belegerde meerder last

Vranckrijk.

en gebreck van kost souden hebben, oft, soo verrey niet ingelaten wierden, hy den eenen Françoys tegen den anderen soude ophitsen. Gedurende de belegeringe, heeft de voorschreven Hertogh een schrift laten uytgaen, daer mede hy de oorfaecken te kennen gaf van dese belegeringe, welck van sommige op dese maniere, van andere op een andere wijze uytgeleydt ende verstaen is. Maer vele sijn van ongemack en gebreck

Stofse.

van versche kost kranck geworden, veel by gebreck van versche water van dorst gestorven, en veel van de buyckloop, door diense te veel druyven gegeten hadden. De overste Burght is door het treffen van een grof geschut gebleven, wiens dood Buckingham begerende te wreken, heeft het fort sterck doen beschieten, waer door de broeder van M. Thorax gequetst en overleden is met vijf en twintigh soldaten. Daer en tusschen wies de honger in 't kasteel, en de prijs van de victualie, om dat dese minderde. Korts daernaer sijnder vijftien schepen met vivres binnen 't kasteel gekomen, door de onachtsaemheyd der Engelschen. Op dat sulcx niet meer soude geschieden, hebben de Engelschen een hoop boomen met ketenen 't samen vast gemaect, en voor de haven geleydt: maer 't geweld van de windt en 't water heeft dit werck gebroken. Ten laetsten hebbense met kleyne schepen, gestelt op de wijze van een halve maen, het inloopen van de Françoysen belet, gelijk Graef Mauritz eertijds gedaen hadde in de belegeringe van Geertuydenbergh. Als de belegerde, met proviande versien, haer moedigh toonden, maeckten de Engelsche gereetschap te vertrecken, alser noch tusschen de vijf en ses duysent Françoysen in het Eylandt gekomen waren. In 't vertrecken hebben de Françoysen tusschen de vijf en ses hondert van de arrieregarde der Engelschen doot geslagen. De reste, naer datse veel stormen en onweder op de zee geleden hadden, is 't huys gekomen, achterlatende drie duysent dooden.

*Vertreckt.**Geslagen.*

Het Eylandt Oleron, by de Latijnsche Schrijvers Vliarus genoemt, is van alles overvloeyende. Het begrijpt seven mijlen in sijn omloop, en staet onder 't gebiedt der Pontianen. Om dat Brouage sich selven niet genoegh kan besorgen, wordt uyt dit Eylandt daer alles, tot 's menschen onderhoud noodigh, gebracht. Men kan van hier naer Brouage in twee uren seylen, als 't voorwind is. Hier is een sterck kasteel, een collegiale kerck,

Oleron.

P p

ende

